

## **PROGRAMSKE USMERITVE IRSD ZA LETO 2007**

I. SPLOŠNO

II. POROČILO O DELU INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2006

III. USMERJENE AKCIJE NADZORA S PODROČJA DELOVNIH RAZMERIJ IN S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU

IV. USMERITVE ZA DELO INŠPEKTORJEV ZA SOCIALNE ZADEVE

V. INFORMATIKA

VI. IZOBRAŽEVANJE, STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE IN DODATNO USPOSABLJANJE USLUŽBENCEV INŠPEKTORATA RS ZA DELO

VII. DRUGE STROKOVNE NALOGE

## I. SPLOŠNO

Inšpektorat RS za delo bo v letu 2007 na podlagi 1. člena Zakona o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 38/94, 32/97 in 36/2000) opravljal **redne naloge inšpekcijskega nadzorstva** nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov, ki urejajo delovna razmerja, plače in druge prejemke iz delovnega razmerja, zaposlovanje delavcev doma in v tujini, sodelovanje delavcev pri upravljanju, stavke ter varnost in zdravje pri delu ter opravljal inšpekcijsko nadzorstvo tudi nad izvajanjem predpisov, ki to izrecno določajo.

**Pripravljene bodo različne akcije nadzoratako s področja delovnih razmerij kot tudi s področja varnosti in zdravja pri delu**, ki bodo usmerjene bodisi na posamezno skupino subjektov nadzora oziroma v izvajanje predpisov v določeni dejavnosti. Z izvajanjem nadzora bomo poskušali oceniti trenutno stanje na posameznih področjih, stopnjo implementacije predpisov, istočasno pa so ugotovitve inšpektorjev lahko pomemben prispevek pri oblikovanju novih predpisov. Usmerjene akcije bodo organizirane na področjih, kjer smo v preteklem času ugotovili večje število kršitev oziroma subjekti nadzora že dalj časa niso bili nadzorovani.

Inšpektorat bo v letu 2007 dajal delodajalcem in delavcem **strokovno pomoč** v zvezi z uresničevanjem zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb ter splošnih aktov iz svoje pristojnosti. Strokovno pomoč bomo nudili tudi po elektronski poti, kar v praksi pomeni prijaznejšo upravo za potencialne uporabnike. Ravno tako bomo prihodnjem letu **sodelovali z drugimi inšpekcijami, z zavodi, pristojnimi za zaposlovanje, z zavodi za zdravstveno zavarovanje ter za pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot tudi s sindikalnimi oziroma strokovnimi združenji delavcev in združenji delodajalcev ter ostalimi strokovnjaki s področja dela.**

**Sodelovali bomo tudi pri pripravi podzakonskih predpisov** s sodelovanjem v raznih resornih in delovnih skupinah. Ocenjujemo, da je potrebna tudi **sprememba Zakona o inšpekciji dela** (Uradni list RS, št. 38/94, 32/97 in 36/2000).

Tudi v letu 2007 bomo organizirali **posebno konferenco**, s katerimi nekaj zadnjih let želimo širšo strokovno javnost opozoriti na določeno tematiko in morda delodajalce spodbuditi k ustrežnejšim rešitvam različnih vprašanj. Tematski sklop bo namenjen staranju prebivalstva.

Ustrezno pozornost bomo namenili tudi **vsebinam na spletni strani**, tako da bodo potencialnim uporabnikom na čim bolj jasn in razumljiv način predstavljene informacije o delu inšpektorata.

Pomemben del nalog bo vezan tudi na delo Inšpektorata RS z delo kot **prekrškovnega organa**.

## II. POROČILO O DELU INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2006

Inšpektorat RS za delo bo na podlagi 5. člena Zakona o inšpekciji dela predložil resornemu ministrstvu poročilo o svojem delu za preteklo koledarsko leto.

## III. USMERJENE AKCIJE NADZORA S PODROČJA DELOVNIH RAZMERIJ IN S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU

### A. USMERJENE AKCIJE, KI SE BODO IZVAJALE NA OBEH PODROČJIH NADZORA

#### **1. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v zvezi z zagotavljanjem posebnega varstva starejših delavcev**

Glede na to, da bo V. Konferenca Inšpektorata RS za delo, ki bo organizirana v naslednjem koledarskem letu, potekala tudi v znamenju zagotavljanja posebnega varstva starejših delavcev, bomo v začetku prihodnjega leta na tem področju izvedli usmerjeno akcijo. Namen akcije, ki jo bomo izvajali na področju delovnih razmerij, je pridobiti sliko stanja glede izvajanja določb delovnopravne zakonodaje, ki urejajo posebno varstvo starejših delavcev.

Pri izvajanju akcije bomo pozornost namenili izvajanju določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji oz. izjavo o varnosti (če gre za manjše delodajalce), zakonitostjo zaposlovanja in dela državljanov Republike Slovenije in tujcev (to je državljanov držav članic EU in tretjih držav), sklepanjem pogodb civilnega prava v nasprotju z Zakonom o delovnih razmerjih, delovnim časom in nočnim delom, s posebnim poudarkom na spoštovanju omejitev, ki veljajo za starejše delavce, odmori in počitki, vodenjem evidenc na področju dela,

enakim obravnavanjem ter posebnim varstvom pred odpovedjo pogodb o zaposlitvi starejšim delavcem. Glede na to, da med starejšimi delavci pogosto najdemo tudi delavce, ki imajo obenem status invalida, bomo pri izvajanju akcije pozorni tudi na zagotavljanje pravic delavcem invalidom, s poudarkom na posebnemu varstvu pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi.

V zvezi z varnim in zdravim delom je izjava o varnosti z oceno tveganja tisti interni akt delodajalca, ki bo vodilo pri ugotavljanju razmer in delovnih pogojev, katerih opravljajo delo starejši delavci. Vsekakor bo potrebno izvesti nadzor nad dokumentacijo v zvezi z zdravstveno delazmožnostjo starejših delavcev, zagotavljanjem ustreznih delovnih pogojev, varne delovne opreme, morebitne osebne varovalne opreme ter zagotavljanja usposabljanja za varno delo, še posebno, da je program usposabljanja dejansko prilagojen značilnostim konkretnih delovnih mest. Poleg navedenih dejavnikov varnega in zdravega dela pa bodo vsekakor nadzorovani tudi tisti, za katere se bo pri posameznih delodajalcih izkazalo, da ravno tako vplivajo na delavčevo varnost in zdravje.

## **2. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v dejavnosti trgovine**

Glede na to, da se je v letošnjem letu spremenil Zakon o trgovini v delu, ki se nanaša na obratovalni čas prodajaln, bomo v prihodnjem letu izvedli akcijo tudi v tej dejavnosti, predvsem z namenom, da pridobimo sliko stanja glede spoštovanja tistih določb delovnopravne zakonodaje, ki se nanašajo na delovni čas, odmore in počitke.

Pri izvajanju akcije bomo na področju delovnih razmerij pozornost namenili določbam delovnopravne zakonodaje, ki urejajo splošni akt oz. izjavo o varnosti, zakonitost zaposlovanja, opravljanje začasnega in občasnega dela dijakov in študentov ter opravljanje dela vajencev, dijakov in študentov v okviru izobraževalnih programov, prepoved sklepanja pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, delovni čas, odmore in počitke ter letni dopust, vodenje evidenc na področju dela, enako obravnavanje, posebno varstvo delavcev, mlajših od 18 let ter plačilo za delo.

Nadzorstvo nad spoštovanjem določb s področja varnosti in zdravja pri delu je v dejavnosti trgovine pogosto, vendar v zadnjem času ne v obliki usmerjenih inšpekcijskih nadzorov.

Ker se pri inšpekcijskih nadzorih stalno ugotavljajo neustreznosti, praktično v zvezi z vsemi bistvenimi dejavniki, ki vplivajo na varno in zdravo delo, bodo v prihodnjem letu opravljeni usmerjeni inšpekcijski nadzori, v katere bo vključen nadzor vseh dejavnikov, tudi tistih, ki se do sedaj niso nadzirali v širšem obsegu, saj pogosto ugotovljene neustreznosti v zvezi s temeljnimi varnostnimi in zdravstvenimi zahtevami dajejo slutiti, da tudi ostala področja niso ustrezno urejena.

## **3. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v farmacevtski dejavnosti (predvsem lekarne)**

V farmacevtski oz. lekarniški dejavnosti bomo usmerjeno akcijo izvajali prvič. Akcijo bomo izvajali z namenom, da pridobimo vpogled v stanje izvajanja delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu, predvsem v lekarnah.

Pri izvajanju akcije bomo na področju delovnih razmerij pozornost namenili določbam delovnopravne zakonodaje (ob upoštevanju določb posebnega zakona), ki urejajo splošni akt oz. izjavo o varnosti (če gre za manjše delodajalce), zakonitost zaposlovanja (vključno z izpolnjevanjem pogojev za opravljanje dela), prepoved sklepanja pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, delovni čas, odmore in počitke ter letni dopust, vodenje evidenc na področju dela, enako obravnavanje ter plačilo za delo.

Farmaceutvska dejavnost iz zornega kota spoštovanja zakonodaje s področja varnosti in zdravja pri delu ne pomeni dejavnosti, ki bi sicer izstopala po ugotovljenih nepravilnostih. Namen izhaja iz relativno majhnega števila nadzorovanih subjektov. Vključitev nadzora spoštovanja zahtev s področja varnosti in zdravja pri delu v farmacevtski dejavnosti, zlasti glede osnovnih varnostnih in zdravstvenih dejavnikov, bo nedvomno pripomoglo k preglednejši oceni in analizi trenutnega stanja.

## **4. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu na premičnih in začasnih gradbiščih**

Med izvajanjem akcije bomo na področju delovnih razmerij pozornost usmerili v zakonitost zaposlovanja in dela slovenskih državljanov in tujcev (to je državljanov držav članic EU in tretjih držav), opravljanje dela na podlagi pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, začasno in občasno delo dijakov in študentov, izvajanje instituta zagotavljanja dela delavcu drugemu uporabniku, zagotavljanje posebnega varstva delavcev, mlajših od 18 let ter zagotavljanje enakega obravnavanja.

Kljub uveljavitvi evropske direktive 92/57EEC v letu 2003 se v Sloveniji še vedno zgodi največ težkih neizgod pri delu na gradbiščih. Inšpektorji za delo tako opravijo na gradbiščih približno tretjino vseh raziskav neizgod s hudimi

poškodbami delavcev, ki imajo pogosto za posledico tudi invalidnost. Na gradbiščih se zgodi pri nas tudi polovica vseh smrti pri delu. Zato inšpekcija vsako leto povečuje število nadzorov na gradbiščih in to se načrtuje tudi za prihodnje leto, glede na trenutno stanje pa stopnjuje tudi ankcioniranje. Vse več nadzorov opravi v okviru usmerjenih akcij, v okviru katerih daje posebno pozornost nadzoru nad izvajanjem predpisov pri najbolj nevarnih delih. Enako kot v preteklem letu bo tudi v letu 2007 dan poseben poudarek izdelavi varnostnega načrta v fazi projektiranja in kasneje pri izvajanju koordinacije v fazi izvajanja del. S tem v zvezi pa tudi zagotavljanju predvidenih zahtev in ukrepov glede varovanja pred padci z višine ali v globino, na zagotavljanju in uporabi osebnih varovalnih sredstev in opreme ter tudi zagotavljanju drugih osnovnih predpisanih zahtev s področja varnosti in zdravja pri delu.

#### **5. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v veterinarski dejavnosti**

Glede na to, da v veterinarski dejavnosti usmerjene akcije že nekaj let nismo izvajali, ob dejstvu, da se je v letu 2005 spremenila tudi zakonodaja na tem področju, smo se odločili, da bomo usmerjeno akcijo izvedli v prihodnjem letu in sicer tako na področju delovnih razmerij, kot tudi na področju varnosti in zdravja pri delu.

Pri izvajanju akcije bomo na področju delovnih razmerij pozornost namenili določbam delovnopravne zakonodaje (ob upoštevanju določb posebnega zakona), ki urejajo splošni akt oz. izjavo o varnosti, zakonitost zaposlovanja (vključno z izpolnjevanjem pogojev za opravljanje dela), prepoved sklepanja pogodb civilnega prava, ob obstoju elementov delovnega razmerja, delovni čas, odmori in počitke, vodenje evidenc na področju dela, enako obravnavanje ter plačilo za delo.

Veterinarska dejavnost je področje, na katerem v zvezi z varnim in zdravim delom do sedaj nismo ugotavljali posebnih nepravilnosti. Ne glede na to, pa bomo v prihodnjem letu natančneje ugotavljali spoštovanje zakonodaje z omenjenega področja, zlasti v zvezi z varovanjem zdravja v povezavi z ugotavljanjem in ocenjevanjem tveganj, ki se nanašajo na samo zdravje ter izvajanjem v ta namen ustreznih varstvenih ukrepov.

#### **6. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu pri delodajalcih, ki se ukvarjajo z računalništvom**

Pri delodajalcih, ki se ukvarjajo z računalništvom (pri čemer so mišljeni predvsem delodajalci, ki se ukvarjajo s programiranjem ter vzdrževanjem programov) bomo usmerjeno akcijo izvajali prvič. Akcijo bomo izvajali z namenom, da pridobimo sliko stanja izvajanja delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu pri obravnavanih delodajalcih.

Pri izvajanju akcije bomo na področju delovnih razmerij pozornost namenili izvajanju določb delovnopravne zakonodaje, ki urejajo splošni akt oz. izjavo o varnosti (če gre za manjše delodajalce), zakonitost zaposlovanja in dela državljanov Republike Slovenije in tujcev (to je državljanov držav članic EU in tretjih držav), prepoved sklepanja pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, opravljanje začasnega in občasnega dela dijakov in študentov ter opravljanje dela vajencev, dijakov in študentov v okviru izobraževalnih programov, delovni čas, odmori in počitke, posebno varstvo delavcev, mlajših od 18 let, vodenje evidenc na področju dela, enako obravnavanje ter plačilo za delo.

Pri omenjenih delodajalcih tudi v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu do sedaj niso bili izvedeni usmerjeni inšpekcijski nadzori, razen v konkretnih posamičnih primerih. Z namenom ugotavljanja dejanskih varnostnih in zdravstvenih razmer bodo inšpektorji s področja varnosti in zdravja pri delu ugotavljali zlasti spoštovanje zakonskih določil v zvezi z ocenjevanjem tveganj, zdravstvenimi pregledi, usposabljanjem za varno delo, preiskavami škodljivosti delovnega okolja s poudarkom na ergonomiji, po potrebi pa tudi ostale dejavnike, za katere bi se izkazalo, da vplivajo na varno in zdravo delo.

#### **7. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v zobozdravstveni dejavnosti**

Glede na to, da tudi v zobozdravstveni dejavnosti usmerjene akcije že nekaj let nismo izvajali, ob dejstvu, da na Inšpektorat RS za delo prejmemo kar nekaj prijav, ki se nanašajo na domnevne kršitve delovnopravne zakonodaje v tej dejavnosti, smo se odločili, da bomo izvajali predmetno akcijo v letu 2007 in sicer tako na področju delovnih razmerij, kot tudi na področju varnosti in zdravja pri delu.

Tekom izvajanja akcije bomo na področju delovnih razmerij pozornost namenili določbam delovnopravne zakonodaje (ob upoštevanju določb posebnih predpisov), ki urejajo splošni akt oz. izjavo o varnosti (če gre za manjše delodajalce), zaposlovanje in delo državljanov Republike Slovenije in tujcev (to je državljanov držav članic EU in tretjih držav), prepoved sklepanja pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, delovni čas, odmori in počitke, vodenje evidenc na področju dela ter enako obravnavanje.

S področja varnosti in zdravja pri delu se v zobozdravstveni dejavnosti ne srečujemo s posebej izstopajočo problematiko, potrebno pa bi bilo ugotoviti, kakšno je dejansko stanje v omenjeni dejavnosti, predvsem glede

izpolnjevanja temeljnih določil veljavne zakonodaje varnosti in zdravja pri delu, predvsem glede ocenjevanja tveganj, usposabljanja za varno in zdravo delo, preiskovanja škodljivosti na delovnih mestih, varne uporabe delovne opreme, zagotavljanja predhodnih in periodičnih preventivnih zdravstvenih pregledov ter v zvezi z obveznostmi delodajalcev do organov nadzora.

## **B. USMERJENE AKCIJE S PODROČJA DELOVNIH RAZMERIJ**

### ***1. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje v notariatu***

Akcijo nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje bomo v prihodnjem letu v notariatu izvajali prvič. Namen obravnavane akcije je ravno tako pridobiti sliko stanja izvajanja delovnopravne zakonodaje v tej dejavnosti, zato bomo akcijo izvajali le na področju delovnih razmerij.

Pri izvajanju akcije bomo posebno pozornost namenili izvajanju določb delovnopravne zakonodaje o aktu o sistemizaciji oz. izjavi o varnosti, zakonitosti zaposlovanja, morebitnemu delu dijakov in študentov, delovnemu času, zagotavljanju odmorov in počitkov, vodenju evidenc na področju dela ter o zagotavljanju enakega obravnavanja.

### ***2. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje na tržnicah***

V letu 2007 bomo izvajali akcijo nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje na tržnicah oz. različnih stojnicah. Tudi predmetno akcijo bomo v obliki usmerjenega nadzora izvajali prvič, in sicer s posebno pozornostjo na ugotavljanju in preprečevanju zaposlovanja na črno.

Kot omenjeno bomo pri izvajanju akcije posebej pozorni na zakonitost zaposlovanja in dela tako državljanov Republike Slovenije kot tudi tujcev (to je državljanov držav članic EU in tretjih držav), na delovni čas, zagotavljanje odmorov in počitkov, zagotavljanje enakega obravnavanja ter na plačilo za delo.

### ***3. Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov pri redni odpovedi pogodbe o zaposlitvi invalidu zaradi ugotovljene invalidnosti II. in III. kategorije ali iz poslovnega razloga***

Inšpektorat RS za delo bo akcijo v zvezi z zagotavljanjem pravic delavcev invalidov izvajal že šesto leto zapored. Akcija bo potekala na področju delovnih razmerij.

V okviru te akcije bomo preverjali izvajanje določb delovnopravne zakonodaje o aktu o sistemizaciji oz. izjavi o varnosti, zakonitosti zaposlovanja, delovnem času, odmorih in počitkih, vodenju evidenc na področju dela ter o enakem obravnavanju.

Glede na to, da invalidi predstavljajo varovano kategorijo delavcev, bomo v okviru akcije posebno pozornost namenili zagotavljanju njihovih pravic po Zakonu o delovnih razmerjih, Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, s poudarkom na zagotavljanju njihovega posebnega varstva pred odpovedjo oz. v postopkih pred odpovedjo iz poslovnega razloga ali zaradi invalidnosti II. ali III. kategorije, ko je odpoved pogodbe, pod zakonsko določenimi pogoji, izjemoma dopustna.

### ***4. Poostren nadzor nad zavezanci za prijavo dela tujcev***

V letu 2007 bomo v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje, kot tudi z drugimi pristojnimi organi še naprej preverjali zavezance za prijavo dela tujcev, pri čemer bomo z namenom odkrivanja in preprečevanja zlorab predpisov na področju zaposlovanja in dela tujcev, posebno pozorno namenili tistim zavezancem, ki so v krajšem časovnem obdobju večkrat opustili prijavo dela tujcev.

5. V prihodnjem letu bomo še naprej pozorni tudi na **izpolnjevanje pogojev agencij za zaposlovanje za opravljanje dejavnosti posredovanja zaposlitve ali dela** ter na izvajanje koncesijskih pogodb, ki jih z agencijami za zaposlovanje sklene Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

## **C. USMERJENE AKCIJE S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU**

### ***1. Akcija nadzora delodajalcev v zvezi s prijavljanjem nezgod pri delu***

Tudi na področju varnosti in zdravja pri delu je potrebno slediti razmeram in skladno s tem tudi usmerjati in načrtovati aktivnosti inšpektorata. Vsekakor je pokazatelj stanja na omenjenem področju število nezgod, ki se zgodijo v zvezi z delom pri delodajalcih in so v večini primerov odraz njihovih varnostnih razmer. Poleg zaznavanja problematike na posameznih področjih dejavnosti so delovne nezgode tiste, ki najbolj vplivajo na aktivnosti inšpektorata. V ta namen zelo pozorno in načrtno spremljamo število delovnih nezgod in v zvezi s tem tudi izpolnjevanje določil zakonodaje, glede prijavljanje delovnih nezgod s strani delodajalcev inšpekciji za delo.

Ugotavlja se, da se je poročevalska disciplina v zadnjih letih izboljšala, vendar bomo aktivneje nadzorovali izpolnjevanje zahtev po prijavljanju delovnih nezdgod tudi v letu 2007, saj ugotavljamo, da delodajalci, v izogib nezgodam in posledičnemu prijavljanju, večjo pozornost posvečajo tudi samim varnostnim razmeram. Aktivnosti bodo potekale preko celega leta 2007.

## **2. Reprezentativni vzorec**

Inšpektorat RS za delo ugotavlja, da pri velikem številu pravnih subjektov v Republiki Sloveniji še ni bil nikoli opravljen inšpekcijski nadzor s področja, za katerega smo pristojni. V ta namen smo pričeli izvajati inšpekcijske nadzore na podlagi naključnega vzorca, v katerega je vsako leto vključenih preko 1000 delodajalcev. Pri nadzoru ugotavljamo predvsem spoštovanje določil zakonodaje glede dejavnikov, ki odločilno vplivajo na varno in zdravo delo. Rezultati predstavljajo enega od pomembnih pokazateljev stanja na področju zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu, iz katerega je razvidno, v kolikšni meri in kako kvalitetno delodajalci izpolnjujejo predpisane zahteve in ukrepe iz tega področja. Inšpekcijski nadzori pri naključno izbranih delodajalcih so nam tudi v veliko pomoč pri ugotavljanju splošnih varnostnih razmer pri delodajalcih. Tovrstni nadzori se bodo tako izvajali tudi v bodoče.

## **3. Akcija nadzora delodajalcev v kmetijski in gozdarski dejavnosti**

Tudi panoga kmetijstva in gozdarstva, s stališča varnosti in zdravja pri delu, ostaja v središču pozornosti. Ne moremo mimo ugotovitve, da vsako leto prihaja pri delih na kmetijah in v gozdovih do večjega števila težkih nezdgod pri delu, tudi takih z najhujšimi posledicami in v katere so pogosto vključeni celo otroci. Zato bo tudi v letu 2007 na tem področju izveden poostren nadzor, pri čemer bo dan, poleg ostalih varnostnih zahtev, poseben poudarek na uporabo traktorjev, traktorskih priključkov in drugih strojev ter delu mladih delavcev.

## **4. Akcija nadzora delodajalcev v zvezi z odstranjevanjem azbesta**

Že v letu 2006 smo večjo pozornost posvetili azbestu, predvsem glede njegovega odstranjevanja. Nadzor v zvezi s tem je potekal v sklopu evropske akcije odstranjevanja azbesta tudi s preventivnim namenom, da se delodajalce in delavce seznanijo s praktičnimi smernicami o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu, ki se pripravljajo v sklopu delovne skupine SLICA v Luksemburgu. Ocenjujemo, da je potrebno s tovrstnim nadzorom nadaljevati tudi v letu 2007, saj menimo, da morajo biti ustrezno nadzorovani in tudi obveščeni o nevarnostih vsi delodajalci, ki izvajajo odstranjevanje azbesta in delavci, ki pri svojem delu lahko prihajajo v stik z azbestom in ne le tisti, ki bi opravljali omenjena dela v krajšem časovnem obdobju planiranega nadzora. Namen akcije bo ugotavljati, kako delodajalci spoštujejo določbe Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu (Uradni list RS, št. 93/2005). Navedeni pravilnik implementira Direktivo 2003/18 EC, katero so morale države članice implementirati najpozneje do 15.4.2006.

## **5. Akcija nadzora delodajalcev, pri katerih obstaja možnost nastanka prašnih eksplozij**

Možnost nastanka eksplozij, med njimi tudi prašnih, pomeni pomemben dejavnik pri zagotavljanju varnosti pri delu in zahteva stalni nadzor, še zlasti po implementaciji posameznih direktiv s tega področja v slovensko zakonodajo ter po prenehanju nekaterih prehodnih obdobj. Nadzor v zvezi s tem se je pričel izvajati že v mesecu decembru 2006 in se bo izvajal tudi v letu 2007. Opravljati se bo nadzor prostorov, v katerih je možnost nastanka prašnih eksplozij, z namenom pridobiti podatke ali se delodajalci zavedajo nevarnosti prašnih eksplozij oziroma ali so si pridobili ustrezne certifikate o skladnosti (Certifikat o skladnosti elaborata eksplozijske ogroženosti, certifikat o vgraditvi Ex opreme ter certifikat o vzdrževanju). Poudarek bo namenjen organizacijskim ukrepom v zvezi z protieksplzijsko dejavnostjo, namenskem obratovanju posameznih obratov – naprav, vzdrževanju naprav oziroma objektov, ustreznemu servisiranju, popravilu posameznih sklopov teh naprav, ter na koncu usklajenosti dokumentacije z dejanskim stanjem v času inšpekcijskega pregleda.

## **6. Akcija nadzora delodajalcev v zvezi z zagotavljanjem varnosti pred nevarnostjo električnega toka**

Na inšpektoratu tudi ugotavljamo, da se v določenem delovnem procesu pojavljajo nevarnosti, ki trenutno niso posebno izstopajoče v smislu ugotovljenih nepravilnosti, so pa takšne narave, ki vendarle zahtevajo posebno pozornost. Zato smo se odločili, da bomo v prihajajočem letu podrobneje nadzorovali spoštovanje zahtev glede nevarnosti, ki jo predstavlja električni tok. Pomembno je, da so te nevarnosti ustrezno obravnavane, še posebno s stališča preventive, kar pomeni, da morajo delodajalci v ta namen izvajati primerne organizacijske ukrepe ter stalno pripravljati in izdajati z zakonom opredeljeno dokumentacijo. Dosledno spoštovanje zakonskih zahtev v zvezi s tem, tako s strani delodajalcev kot s strani delavcev, je vsekakor pogoj, ki zmanjšuje nevarnosti glede električnega toka na najmanjšo možno raven. Posamezne raziskane delovne nezdgode v zvezi z delovanjem električnega toka v letošnjem letu nakazujejo na to, da se omenjeni preventivni varnostni ukrepi dejansko ne izvajajo ali pa zelo pomanjkljivo. Zato je ta ugotovitev vsekakor zadosten razlog, da temu področju v letu 2007 posvetimo večjo pozornost.

## **7. Akcija nadzora subjektov z dovoljenjem za delo**

V področje, ki ga nadziramo, se v vedno večjem obsegu vključujejo tudi pravni subjekti, ki delodajalcem ponujajo posamezne storitve ter za njih izvajajo naloge, zahtevane z veljavno zakonodajo. V ta namen morajo ti subjekti pridobiti ustrezno dovoljenje s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. V letu 2006 so se izvajale povečane aktivnosti v zvezi z ugotavljanjem izpolnjevanja pogojev za pridobitev teh dovoljenj. V postopkih so sodelovali tudi predstavniki Inšpektorata RS za delo. Določeno število dovoljenj je bilo že podeljenih, kar velja zlasti za konec leta 2006, večje število pa je pričakovati v prvi polovici leta 2007. Ker inšpektorji ugotavljajo, da subjekti s pridobljenim dovoljenjem v vseh primerih za delodajalca ne opravljajo nalog na način in skladno s pogoji, pod katerimi so dovoljenje za delo dejansko pridobili, včasih celo nestrokovno, bo v prihodnjem letu potekalo inšpekcijsko nadzorstvo pri subjektih, ki so pridobili dovoljenje za delo, in sicer zlasti pri tistih, za katere bo pri delodajalcih ugotovljeno, da je opravljeno delo dejansko nestrokovno. Ravno tako pa bomo v nadzor vključili tudi naključno izbrane subjekte, ki niso bili nadzorovani pri prvi izvedeni akciji leta 2004. Ugotavljalo se bo zlasti, ali ti subjekti še izpolnjujejo pogoje, na osnovi katerih so pridobili dovoljenje za delo, zlasti glede kadrovskih pogojev in glede tehnične opreme, ter ali izvajajo svoje storitve skladno z zahtevanimi metodami in postopki ter skladno s stroko varnosti in zdravja pri delu.

### **8. Akcija nadzora delodajalcev v zvezi z ročnim prenašanjem in premeščanjem bremen**

V letu 2007 bo Inšpektorat RS za delo izvajal nadzor tudi nad problematiko ročnega premeščanja bremen. S tem se bo inšpektorat vključil v akcijo, ki se bo planirano izvajala na območju celotne Evropske Unije in katero deloma tudi koordinira in vodi. Pričakujemo, da bomo na ta način dobili dodatne informacije o razsežnosti problematike ročnega premeščanja bremen in informacije o stanju na področju ergonomske ureditve delovnega mesta. Omenimo še to, da bo dodaten nadzor nad področjem ročnega premeščanja bremen izvajan zlasti v dejavnosti zdravstva in transporta. Pričakovati je po vsebini zelo obsežno in zahtevno akcijo na podlagi navodil in smernic s strani EU, kar posledično pomeni tudi primerno seznanitev inšpektorjev, ki bodo akcijo izvajali, z zahtevami in pričakovanji.

### **9. Akcija nadzora delodajalcev v zvezi z ergonomijo**

V neposredno povezavo z ročnim premeščanjem bremen pa uvrščamo tudi ergonomske zahteve, saj upoštevanje osnovnih normativov s tega področja pomeni velik pozitiven dejavnik glede varovanja zdravja delavcev. Zaradi predvidenega večjega obsega akcije ročnega premeščanja bremen se bo akcija glede ergonomije izvajala ločeno in v to akcijo ne bo vključen nadzor dejavnikov, ki bodo obravnavani že v akciji glede premeščanja bremen. Vsekakor bo potrebno posebno pozornost posvetiti položajem telesa in prisilnim držam zaposlenih med izvajanjem delovnih operacij, ki se izvajajo stalno v daljših časovnih obdobjih.

## **D. DRUGE AKCIJE**

V okviru dela Komisije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno bo Inšpektorat RS za delo sodeloval v skupnih akcijah poostrelega nadzora. Aktivnosti in subjekti nadzora bodo na osnovi dogovora članov komisije, določeni sproti.

Ravno tako se bodo tudi v letu 2007 izvajale različne skupne akcije z drugimi inšpekcijskimi organi, ki niso vključene v projekt odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, pa obstaja interes za izvedbo istočasnega skupnega nadzora.

## **IV. USMERITVE ZA DELO INŠPEKTORJEV ZA SOCIALNE ZADEVE**

Po Zakonu o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 36/04 – UPB, v nadaljevanju: zakon) izvaja socialna inšpekcija nadzor nad delom javnih socialno varstvenih zavodov, koncesionarjev in drugih pravnih ali fizičnih oseb, ki izvajajo socialno varstvene storitve na podlagi dovoljenja za delo. Socialna inšpekcija izvaja tudi nadzor nad delom drugih izvajalcev, ki izvajajo dopolnilne, razvojne in preventivne programe na področju socialnega varstva ter varstva otrok in družine po posebni pogodbi o sofinanciranju, za njihov nadzor pa se smiselno uporabljajo določila o izrednem inšpekcijskem nadzoru.

Po zakonu se bodo **izredni** inšpekcijski nadzori izvajali na zahtevo ali pobudo upravičenih predlagateljev ter po oceni direktorja socialne inšpekcije.

**Redni** inšpekcijski nadzor mora biti pri vsakem izvajalcu socialno varstvene dejavnosti opravljen najmanj enkrat v obdobju treh let (2.odst. 105. člena zakona). Tako bodo v letu 2007 redni inšpekcijski nadzori opravljeni pri tistih izvajalcih, pri katerih v letih 2005 in 2006 še ni bil izveden redni inšpekcijski nadzor. Pri izvedbi rednih inšpekcijskih nadzorov bodo v skladu z določili 1. odstavka 10. člena Pravilnika o izvajanju inšpekcijskega nadzora na področju socialnega varstva (Uradni list RS, št. 74/04, v nadaljevanju: pravilnik) v letnem programu rednih nadzorov za leto 2007, poleg izvajalcev pri katerih bo izveden nadzor, določena tudi strokovna področja, ki se bodo pri teh izvajalcih še posebej podrobno proučila. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, bo v

skladu z 2. odstavkom 10. člena pravilnika, zaproseno, da poda morebitne predloge k pripravi letnega programa rednih nadzorov.

Pri pripravi programa bodo za posamezne izvajalce upoštevane spodaj opredeljene usmeritve.

### **1. Na centrih za socialno delo bo še posebej preverjeno:**

#### **a. izvajanje socialnovarstvene storitve Prve socialne pomoči**

Inšpektorji za socialne zadeve bodo zlasti preverjali ravnanje centrov v zadevah, ko zvedo za okoliščine, iz katerih izhaja utemeljen razlog, zaradi katerega je potrebno določeni osebi nuditi storitev po zakonu o socialnem varstvu. Poleg tega bodo podrobneje preverjali še dostopnost storitve za upravičence, začetek storitve, jasnost faz postopka (po standardu storitve (Pravilnik o standardih in normativih socialno varstvenih storitev)) ter, strokovno ustreznost ugotovitev in dogovorov, ki jih v uradnem zapisu pripravi izvajalec.

#### **b. izvajanje strokovno upravnih nalog s področja rejništva**

Naloge centrov za socialno delo s področja rejništva so opredeljene zlasti v Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/2004 – uradno prečiščeno besedilo) ter Zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti ((Uradni list RS, št. 110/2002). Inšpektorji bodo preverjanju izvajanja teh nalog še posebej pozorno proučili postopke namestitve otroka v rejniško družino (odločitev, opredelitev razlogov za namestitve) ter delovanje individualne projektne skupine za rejenca.

#### **c. izvajanje strokovno upravnih nalog na področju obravnave ogroženih otrok**

V skladu s pooblastilom iz 119.člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih je center za socialno delo dolžan storiti potrebne ukrepe, ki jih zahtevata vzgoja in varstvo otroka ali varstvo njegovih premoženjskih ter drugih pravic in koristi. Inšpektorji bodo preverjali zlasti ustreznost odziva centrov za socialno delo na informacije, ki kažejo na morebitno ogroženost otrok. Pri tem bodo pozorni predvsem na odzivni čas centra, ravnanja centrov usmerjena v oceno zmožnosti otrokovega (praviloma družinskega) sistema, da sodeluje v socialno varstvenih storitvah namenjenih spremembi ogrožujočega (praviloma družinskega) sistema, in pravilnosti in ustreznosti začetka in vodenja upravnega postopka po uradni dolžnosti, v kolikor bodo informacije o ogroženosti otroka, oz ocena ogrožujočega sistema, kazale na potrebo po odločanje v upravnem postopku.

#### **d. izvajanje socialno varstvene storitve: Pomoč družini na domu kot mobilna pomoč**

V nadzoru izvajanja socialno varstvene storitve pomoč družini na domu kot mobilna pomoč se bo posebej proučilo:

- skladnost izvajanja storitve in izračun višine prispevkov uporabnikov storitve s predpisi,
- izvajanje storitve v okviru predpisanega standarda in normativa storitve,
- postopek ugotavljanja upravičenosti do storitve in pogojev za izvajanje storitve,
- vodenje predpisane dokumentacije in evidenc o opravljanju storitve,
- pogodbe in poročila o superviziji neposrednih izvajalcev storitve.

### **2. Pri domovih za starejše bodo inšpektorji pri izvajanju socialno varstvene storitve **Institucionalnega varstva starejših**, še posebej preverjali:**

- postopek vključevanja novih uporabnikov storitve,
- dostop upravičencev in uporabnikov do informacij,
- možnosti aktivnega sodelovanja uporabnikov pri izvajanju storitve,
- notranje in zunanje premestitve uporabnikov storitve (evidence, pogoji, kriteriji, soglasja),
- programi za posebne skupine uporabnikov storitve (mlajši invalidi, dementni).

Pri koncesionarjih in izvajalcih z dovoljenjem za delo za izvajanje socialno varstvene storitve Institucionalnega varstva starejših bodo še posebej proučena ista področja kot pri domovih za starejše.

### **3. Pri posebnih socialnovarstvenih zavodih bodo inšpektorji pri izvajanju socialno varstvene storitve **Institucionalnega varstva odraslih duševno in telesno prizadetih oseb** še posebej preverjali:**

- soglasja stanovalcev za bivanje oziroma sodna odločba,
- postopek izvajalca v primeru pridržanja proti volji upravičenca,
- ali programi obravnave navajajo na samostojnost, podpirajo in dopolnjujejo sposobnosti stanovalca,



- aktivnosti izvajalca, ki zagotavljajo odpust stanovalca ali nadomestitev institucionalnega varstva z drugimi oblikami varstva, prilagojenim sposobnostim posameznika (namestitev v drugo družino, stanovanjske skupine, dnevni centri itd.),
- sodelovanje s svojci, prostovoljci, civilnimi združenji,
- sistem zagovorništva in varstva pravic za stanovalce, ki niso sposobni sami skrbeti za svoje pravice,
- načini za »opolnomočanje« stanovalcev, da v čim večji meri izrazijo svoje predloge, pomisleke itd..

**4. Pri varstveno-delovnih centrih** bodo inšpektorji pri preverjanju izvajanja socialno varstvene storitve **Vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji za duševno in telesno prizadete odrasle osebe** še posebej proučili:

- postopek vključitve in sprejema novih stanovalcev (vloga, nujna dokumentacija, čakalna lista, komisija za sprejem, obravnava prioritete, izdaja odločbe, sklenitev dogovora o izvajanju storitve, načini zagotavljanja plačila storitev),
- sprejem in uvajanje v dejavnosti izvajalca (termini za sprejeme, službe, ki sodelujejo pri sprejemu, način vključitve v delovno skupino ali v delovno enoto, seznanitev s sodelavci, informacije o službah, o pravicah varovancev),
- možnosti za socialne stike varovancev (možnosti telefoniranja, obiski, izleti, zunanje dejavnosti, možnosti za verske obrede, druge družabne dejavnosti),
- pritožbeni postopki varovancev ali drugih upravičencev (sistem notranjih ugovorov, obveščeni o možnostih za pritožbe na zunanje pritožnike, načini za nadzor svojcev, možnosti za ocenjevanje dela preko strokovne javnosti),
- lista pravic varovancev,
- hišni red (sistem prepovedi, pričakovanja, možnost sprememb, fleksibilnost določb),
- sistem nagrajevanja varovancev,
- sodelovanje s svojci, prostovoljci, civilnimi združenji,
- sistem zagovorništva in varstva pravic za varovance, ki niso sposobni sami skrbeti za svoje pravice,
- načini za »opolnomočanje« varovancev, da v čim večji meri izrazijo svoje predloge, pomisleke itd.,
- programi priprave za življenje izven programa varstva, vodenja in zaposlitve pod posebnimi pogoji.

Pri koncesionarjih in izvajalcih z dovoljenjem za delo za izvajanje socialno varstvene storitve Vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji za duševno in telesno prizadete odrasle osebe bodo še posebej proučena ista področja kot pri varstveno delovnih centrih.

**5. Pri socialnovarstvenih zavodih za usposabljanje** se bo pri izvajanju socialno varstvene storitve Institucionalnega varstva otrok in mladoletnikov z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju še posebej proučilo:

- pogoje za uresničevanje temeljnih načel vzgoje in usposabljanja otrok s posebnimi potrebami,
- programe za razbremenitev družine in za podporo družini, iz katere prihaja upravičenec,
- programe priprave na življenje po prenehanju te oblike institucionalnega varstva.

**6. Pri izvajalcih socialnovarstvene storitve Pomoč družini na domu – socialna oskrba**, insicer **javnih zavodih in izvajalcih z dovoljenjem za delo**, bodo inšpektorji posebej proučili:

- pravne podlage izvajanja storitve in izračun višine prispevkov uporabnikov storitve,
- izvajanje storitve v okviru predpisanega standarda in normativa storitve,
- postopek ugotavljanja upravičenosti do storitve in pogojev za izvajanje storitve,
- vodenje predpisane dokumentacije in evidenc o opravljanju storitve,
- pogodbe in poročila o superviziji neposrednih izvajalcev storitve).

**Pri občinah**, bodo inšpektorji proučili izvajanje nalog, ki jih Zakon o socialnem varstvu nalaga občinam v zvezi z zagotavljanjem socialno varstvene storitve pomoč družini na domu, in sicer še posebej:

- organiziranost zagotavljanja storitve v občini,
- način in postopki izbire neposrednih izvajalcev storitve,

- obseg opravljanja storitve,
- izračun višine prispevkov uporabnikov storitve,
- uresničevanje predpisov Uredbe o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialnovarstvenih storitev.

## V. INFORMATIKA

Z vodenjem dveh obsežnih računalniških aplikacij, v kateri se vnašajo podatki o delu vsakega pooblaščenega delavca inšpektorata, o nadzorih, ukrepih, ugotovljenih kršitvah in podobno, bomo nadaljevali. Posebna evidenca je vzpostavljena tudi za vodenje podatkov v prekrškovnem postopku. V omrežju državnih organov in po posebnih programih bomo pripravljali finančne in druge proračunske dokumente, programe nabav in investicij, načrte informatizacije z javnimi naročili in druge dokumente. V okviru danih možnosti bomo posodabljali strojno in programsko opremo, čeprav za sprotno in ažurno obdelavo podatkov in normalno zamenjavo strojne opreme in posodabljanje programske opreme razpoložljiva proračunska sredstva inšpektorata ne zadoščajo.

Kot poročevalska enota bomo na EUROSTAT pošiljali podatke o nezgodah pri delu v skladu z metodologijo ESAW (European Statistics on accidents at work).

## VI. IZOBRAŽEVANJE, STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE IN DODATNO USPOSABLJANJE USLUŽBENCEV INŠPEKTORATA RS ZA DELO

Glede na zahtevo Zakona o inšpekciji dela in Zakona o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 56/2002), da ima inšpektor pravico in dolžnost izpopolnjevati svoje strokovno znanje in se usposabljati za opravljanje svojih nalog, bomo na Inšpektoratu RS za delo organizirali taka izpopolnjevanja oziroma usposabljanja predvsem na tistih področjih inšpekcijskega nadzora, ki so v zadnjem času doživela največ sprememb. Organizirane bodo različne delavnice v zvezi s pooblastili inšpektorjev za delo, organizirana bodo interna usposabljanja v zvezi z zagotavljanjem enotne politike nadzora organa. V vsebine bo vključeno tudi izpopolnjevanje znanja tujih jezikov.

Usposabljanja se bodo izvajala preko vsega leta, moderatorji bodo pretežno uslužbenci inšpektorata, po potrebi pa tudi zunanji strokovnjaki ustreznih področij. V okviru možnosti bodo uslužbenci Inšpektorata deležni tudi usposabljanja v smeri poglobljanja že obstoječih znanj in njihovega dopolnjevanja z novimi spoznanji stroke.

## VII. DRUGE STROKOVNE NALOGE

Inšpektorat RS za delo bo v letu 2007 izvajal tudi obveznost glede nadzora izvajanja **usposabljanja koordinatorjev** za varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih ter organizacije in izvajanja **preverjanja znanja koordinatorjev** za pridobitev potrdila o strokovni usposobljenosti.

Predstavniki inšpektorata bodo tudi v letu 2007 sodelovali v **Odboru glavnih inšpektorjev za delo (Senior Labour Inspectors Committee)** ter v **delovnih skupinah**, ki so organizirane znotraj tega odbora. S tem v zvezi bo potrebno pripraviti različna poročila in strokovne prispevke ter se aktivno in pasivno udeleževati različnih posvetov, seminarjev in sestankov v različnih državah EU. V prihodnjem letu bo več aktivnosti povezanih tudi v zvezi s **pripravami na predsedovanje Slovenije EU, tudi v smislu določitve ustreznih vsebin za obravnavo na plenarni seji SLICa v času predsedovanja v letu 2008.**

V letu 2006 je bila sprejeta resolucija o nacionalnem programu za kemijsko varnost, ki podaja splošne cilje in predvideva ukrepe, kot tudi cilje in ukrepe za posamezna prednostna področja kemijske varnosti.

Inšpektorat RS za delo bo v prihodnjem letu izvajal vse **aktivnosti, ki so predvidene v resoluciji o nacionalnem programu za kemijsko varnost** z akcijskimi načrti za prednostna področja v obdobju 2006 – 2010 in sicer še nadalje sodeloval v Odboru za celovito kemijsko inšpekcijo (OCKI), katerega naloga je pripraviti vse potrebno za izboljšanje koordinacije dela inšpekcijskih organov, ki so s kateregakoli vidika pristojni za kemijsko varnost. Odbor za celovito kemijsko inšpekcijo sestavljajo strokovnjaki iz 9 različnih inšpekcijskih organov (Inšpektorat RS za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, Inšpektorat RS za okolje in prostor, Inšpektorat RS za delo, Urad za kemikalije, Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, Carinska uprava RS, Prometni inšpektorat RS, Inšpektorat za notranje zadeve, posredno pa tudi Tržni inšpektorat RS in Zdravstveni inšpektorat), ki dnevno izvajajo inšpekcijski nadzor. Prav tako bo tudi Inšpektorat RS za delo sodeloval v koordinirani kemijski inšpekciji, kjer so vključeni različni inšpektorji različnih inšpektoratov v zvezi z kemijsko varnostjo.

Za potrebe organa bodo načrtovani in vodeni postopki ter opravljene tudi analize, poročila in drugi dokumenti s področja financ, kadrovskega področja in druge obveznosti s področja upravljanja s človeškimi viri.

Iz programa je razvidno, da bodo imeli inšpektorji za delo in inšpektorji za socialne zadeve v letu 2007 poleg opravljanja rednega inšpekcijskega nadzorstva ter izvajanja pooblastil v prekrškovnem postopku tudi številne druge strokovne naloge.